

מראי מקומות - יבמות

טז:

א. חד משום עבדי שלמה

הק' הערוך לנו, הא בא סנחריב ובלבל האומות, וא"כ לא דרים עוד בתרמוד. ותי' או דישובו בירושלים בזמן סנחריב, ולא כבש ירושלים, ורק אח"כ הלכו לתרמוד, א"נ דלא בלבל כל ארץ יהודה, כיון שלא כבש ירושלים, וי"ל דתרמוד מארץ יהודה הי'.

ב. קסבר עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר

הק' תוס', למה הוי ממזר מעכו"ם, הרי ב"ד של שם גזרו, ומדאורייתא ביאת היתר היא. ותי' דאע"ג דביאת היתר היא מדאורייתא בצנעא, מ"מ כיון דלא תפסי בה קידושין הוי ממזר. ועוד תי' דאח"כ, אין ממזר מעכו"ם אלא מדרבנן, ועכו"ם אגב עבד נקט. וע' בערוך לנו שהק' על לשון תי' א' של תוס', דמשמע דרק בצנעא מותר מדאורייתא, וק', הרי לא מצינו חילוק בין צנעא ופרהסיא אלא לענין ישראל הבא על עובדת כוכבים, ולא בעכו"ם שבא על בת ישראל. ועוד הק', דכאן חשיב בפרהסיא, וא"כ לשי' תוס' אין התחלת קו' כלל. עוד הק', דבסוגיא דע"ז קורין לגזרת ב"ד של שם דאורייתא, וצ"ע.

ג. קסבר עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר

כ' בחי' ר' נחום (רעו) שנח' הראשונים בהשי' דס"ל דהולד כשר, האם כשר הוא משום דאזל בתר אביו, ובעכו"ם לא שייך ממזרות, או אף אם אזל בתר אמו, אבל בביאת עכו"ם לא שייך ממזרות. וכ' להסתפק על הצד דאזל בתר אביו, האם עבד הוא כמו אביו, או רק כשר. ונטה לומר דכשר הוא ולא עבד, דדין עבד לא שייך אלא אם אמו הויא שפחה, מהא דכתי' האשה וילדי'. אולם ע"ש שדייק מדברי רעק"א בסוגיין דעבד ממש הוא.

ד. אילימא קודשא בריך הוא, מי איכא זקנה קמי'

כ' המהרש"א דה"ה דהוי יכול לומר כן לענין נערות, אלא דאגב דנקט כן אצל דוד, נקט כן ג"כ אצל הקב"ה. ומה דאמר דלענין דוד לא הי' זקנה, אע"ג דכתי' ויהי כי זקן דוד, מ"מ כיון דלא חי אלא ע' שנה, אי"ז רבותא כ"כ שלא ראה צדיק נעזב וכו'.

ה. זה שכתוב בו לא יבא וכו' ישרף

הק' הבניהו, מה הנאה הי' להם בשריפת ס"ת, וכי כל ס"ת של ישראל היו מונחים בירושלים ושרפו אותם. ופי' שהם היו אומרים דדבר זה לא אמר הקב"ה, אלא הם זייפו התורה ואמרו כן מדעתם. ולכן שרפו התורה, להראות דלא הקב"ה כתבו, דאם באמת הוא כתבו, א"כ למה לא העניש אותם השורפים דבריו, אע"כ דמשלהם היו, שהם זייפו מדעתם.

ו. עכו"ם שקידש בזמן הזה, חוששין לקידושין, וכו'

הק' הערוך לנו, למה לא קאמר רבותא טפי, שאין מקבלין גרים בזמן הזה, דלמא ממזרים הם, וכמו שאין מקבלין גרים מתרמודים, וכש"כ דחוששין לקידושין. ותי' דס"ל לרש"י דרק מתרמוד אין מקבלין גרים, דרובם ממזרים הם. אבל כאן, דס"ל לרש"י דכל החשש הוא משום דקבועין הם, והוי מחצה על מחצה, א"כ יש לקבלם להיות גרים משום ס"ס, ספק שאינם ממזרים, ואפי' אם ממזרים הם, דלמא לא יטמע בישראל. משא"כ לענין חשש קידושין אין כאן אלא ספק א', האם ממזרים הם או לא, וצריכין לחוש לקידושי ממזר.

ז. בדוכתא דקביעי

ע' קובץ שעורים (ב"ב פ"ג), דביאר דהחילוק בין רובא דאיתי' קמן ובין רובא דליתי' קמן הוא, דברובא דאי' קמן ידיעת הרוב היא ע"י ידיעת כל פרט ופרט בפנ"ע. אבל רובא דליתי' קמן היינו, ידיעתנו היא מהכלל על הפרט ולא מהפרטים אל הכלל, כי כל פרט בפנ"ע אינו ידוע לנו, אלא שיש לנו ידיעה כללית, וממנה נדון על כל בהמה בפרט שהיא כמו הרוב. ועפ"ז הק' (אות פ"ה) על גמרון, דלכאנ' איזה רוב הוא הא דרוב העולם הם גוים, ע"פ ההגדרה הנ"ל היינו רובא דליתי' קמן, דהא כ"א בפנ"ע אינו ידוע אם הוא נכרי או ישראל, אלא שידוע לנו בכלל כי הנכרים הן רוב. וא"כ, לפי מש"כ רש"י בסוגיין דקביעי היינו הדין של כל קבוע וכו', א"כ מבואר דהדין של כל קבוע הוא גם ברובא דליתי' קמן, אבל לא מצינו כן בשאר רובא דליתי' קמן, והניח בקו'.